

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 12. 2022, sen. zn. 29 NSČR 69/2021, ECLI:CZ:NS:2022:29.NSCR.69.2021.1

Číslo: 80/2023

Právní věta:

V okolnosti, že osoby, jimž soud povolil společné oddlužení manželů a následně schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře, za trvání manželství v průběhu oddlužení založí rodinu (dojde k početí a k narození dítěte), čímž se sníží (v důsledku poklesu příjmu jednoho z manželů způsobeného čerpáním mateřské dovolené a rodičovské dovolené) požadovaná hodnota plnění pro nezajištěné věřitele, nelze spatřovat „zavinění“ ve smyslu § 415 insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019, a to bez zřetele k tomu, zda manželé konali s přímým záměrem založit rodinu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.12.2022

Spisová značka: 29 NSCR 69/2021

Číslo rozhodnutí: 80

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Insolvence, Manželství, Oddlužení (společné oddlužení manželů), Rodičovská dovolená

Předpisy: čl. 32 Listiny základních práv a svobod

§ 3 o. z.

§ 394a IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 414 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 415 IZ ve znění do 31. 5. 2019

§ 5 IZ

§ 655 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání věřitelů 1) V. M., a 2) D. S. s. r. o. proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 5. 2021.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 14. 7. 2020, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) zamítl návrh dlužníků (M. aj. Z.) na přiznání osvobození od placení zbytku pohledávek.

2. K odvolání dlužníků Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 18. 8. 2020, zrušil usnesení insolvenčního soudu ze dne 14. 7. 2020 a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

3. Usnesením ze dne 11. 11. 2020, insolvenční soud přiznal dlužníkům osvobození od placení zbytku pohledávek.

4. Insolvenční soud vyšel z toho, že:

[1] Dne 14. 4. 2015 schválil oddlužení dlužníků plněním splátkového kalendáře.

[2] Dlužníci uhradili během 5 let prostřednictvím splátek a darů od třetí osoby celkem částku 1.583.059,53 Kč, tj. 26 % zjištěných nezajištěných pohledávek.

[3] Podáním z 12. 6. 2020 požádali dlužníci o přiznání osvobození od placení zbytku dluhů, s tím, že 30% míry uspokojení věřitelů nedosáhli v důsledku okolností, které nezavinili (narození dítěte); přesto pohledávky věřitelů uspokojili v míře vyšší, než jaké by se jim dostalo při prohlášení konkursu na majetek dlužníků.

[4] V době od listopadu 2015 do září 2018 poklesl příjem dlužnice z důvodu čerpání mateřské dovolené a rodičovské dovolené. Z příjmu dlužníka hradil jeho zaměstnavatel srážky ze mzdy pravidelně a v zákonem dané výši.

[5] Splátkovým kalendářem měla být měsíčně hrazena prostřednictvím daru od třetí osoby částka 8.300 Kč; ačkoli se tak nedělo pravidelně, z darů třetí osoby nakonec bylo uhrazeno ve prospěch věřitelů celkem 586.100 Kč.

[6] Jediným majetkem dlužníků je pohledávka za třetí osobou [A. Č. (dále jen „A. Č.“), který je rovněž v úpadku] ve výši 1.300.000 Kč s příslušenstvím. Po zhodnocení majetkových poměrů A. Č. lze očekávat, že pohledávka by byla uspokojena přibližně z 11 %, tj. částkou cca 273.000 Kč. Tuto částku převyšují nejen srážky ze mzdy dlužníků prováděné v průběhu oddlužení, ale i souhrn finančních darů, které by při řešení úpadku dlužníků konkursem nebyly poskytnuty.

5. Na výše uvedeném základě pak insolvenční soud - odkazuje na ustanovení § 414 odst. 1 a § 415 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) - dospěl k závěru, že dlužníci prokázali, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinili, a že obstáli i v testu „konkursem“.

6. K odvolání věřitelů [1/ V. M. (dále jen „V. M.“) a 2/ D. S. s. r. o. (dále jen „společnost D“)] Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 31. 5. 2021, potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

7. Odvolací soud - vycházející z ustanovení § 414 a § 415 insolvenčního zákona - dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

8. V dané věci vnímá odvolací soud rodičovskou dovolenou dlužnice jako okolnost pochopitelnou a celospolečensky žádoucí. Z údajů v centrální evidenci obyvatel vyplývá, že dlužníci jsou manžely od roku 2007. V insolvenčním návrhu (z roku 2014) spojeném se společným návrhem manželů na povolení oddlužení neuvedli dlužníci žádnou vyživovací povinnost. Dlužnice čerpala od listopadu 2015 dávky nemocenského pojištění a od června 2016 do září 2018 rodičovský příspěvek; ze zpráv insolvenčního správce je pak zřejmé, že jde o první dítě dlužníků. Po dobu rodičovské dovolené dlužnice byly pravidelně prováděny srážky z příjmu dlužníka zaměstnaného po celou dobu trvání oddlužení (stejně jako dlužnice) u téhož zaměstnavatele.

9. Rodičovství dlužníků jistě není nepoctivým záměrem v oddlužení, ani projevem lehkomyšlného

nebo nedbalého přístupu dlužníků k plnění povinností v insolvenčním řízení. Je-li základním smyslem oddlužení veřejný zájem na návratu ekonomicky vyloučených osob do aktivního ekonomického života bez dluhů, tím spíše je veřejným zájmem, aby realizace oddlužení nevyklučovala dlužníka z rodinného života.

10. Námitka odvolatelů, že dlužnice mohla například rodičovskou dovolenou ukončit dříve (a nastoupit do zaměstnání), neobstojí, neboť převažuje zájem dítěte na zajištění péče matkou; zkoumání okolností, které dlužnici umožňovaly zajistit péči o dítě jiným způsobem než osobní péčí (nebo okolností, které jí v tom případně bránily), považuje odvolací soud za nadbytečné. Sami odvolatelé (totiž) připustili, že ani po návratu dlužnice z rodičovské dovolené by se výše srážek do oddlužení výrazně nezvýšila, neboť příjmy dlužníků značně kolísaly; byly pouze o dva až tři tisíce korun českých vyšší, než v období, kdy dlužnice čerpala mateřskou dovolenou.

11. Podle ustanovení § 415 insolvenčního zákona lze dlužníka osvobodit od placení zbytku pohledávek i tehdy, je-li hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek, za předpokladu, že:

[1] dlužník podal návrh na přiznání osvobození podle § 415 insolvenčního zákona,

[2] dlužník prokázal, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a

[3] dlužník prokázal, že částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby jeho úpadek byl řešen konkursem.

12. Oddlužení dlužníků bylo schváleno při předpokládaném plnění daru v měsíční výši 8.300 Kč. Dlužníci zajistili poskytnutí daru v celkové výši 561.100 Kč, částkou vyšší, než jaká by byla poskytnuta za 5 let při předpokládaném plnění daru v měsíční výši 8.300 Kč (498.000 Kč).

13. K odvolateli namítaným výpadkům příjmů v letech 2017 a 2018 doložili dlužníci své příjmy za celé trvání oddlužení (B-34). Nesplnění povinnosti předkládat přehledy příjmů neovlivnilo konečné uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů, přičemž z předložených mzdových listů dlužníků nevyplývají žádné výpadky jejich příjmů (vyjma mateřské a rodičovské dovolené dlužnice).

14. Z přehledu srážek z příjmů dlužníků vyplývá, že do oddlužení bylo uhrazeno (do dubna 2020, kdy došlo k poslední úhradě ve výši 227.972 Kč) celkem 970.121 Kč. Toto plnění převyšuje skutečnou výši srážek ze mzdy vykázanou mzdovými listy dlužníků o částku 66.982 Kč, kterou lze proto pokládat za mimořádné plnění a přičíst ji k částce získané do oddlužení darem (561.100 Kč, nikoli insolvenčním soudem uváděných 586.100 Kč); celkem tak jde o dar ve výši 628.082 Kč. Tato částka podstatně převyšuje předpokládané plnění z insolvenčního řízení A. Č. (273.000 Kč), které by se dostalo do majetkové podstaty, kdyby úpadek dlužníků byl řešen konkursem.

15. Bez významu je i námitka odvolatelů, že oddlužení mělo být zrušeno (pro nízké plnění) již před několika lety.

16. Dlužníci nemají podle soupisu majetkové podstaty jiný majetek než pohledávku vůči A. Č., neúspěšně vymáhanou v exekučním řízení. V insolvenčním řízení vedeném na majetek A. Č. lze očekávat uspokojení této pohledávky ve výši 273.000 Kč. Dlužníci zajistili do oddlužení dar ve výši 561.100 Kč a v závěru oddlužení poskytli další mimořádné plnění ve výši 66.982 Kč, takže není pochyb o tom, že uspokojili pohledávky přihlášených nezajištěných věřitelů ve vyšším rozsahu, než při možném konkursu.

17. Dlužníci tak splnili všechny zákonné podmínky pro přiznání osvobození od placení zbytku

pohledávek podle § 415 insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

18. Proti usnesení odvolacího soudu podali V. M. i společnost D obsahově shodná dovolání, jejichž přípustnost vymezují ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně otázky:

Jde o zaviněné jednání dlužníků, jestliže při společném oddlužení manželů nebylo dosaženo minimální zákonné míry uspokojení věřitelů pro nedostatečný příjem dlužníků způsobený těhotenstvím dlužnice a následným čerpáním mateřské dovolené a rodičovské dovolené dlužnicí?

19. Dovolatelé namítají, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požadují, aby je Nejvyšší soud změnil v tom duchu, že návrh dlužníků na přiznání osvobození od placení zbytku pohledávek zamítne, případně aby je zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

20. V mezích uplatněného dovolacího důvodu vytýkají dovolatelé odvolacímu soudu nesprávnost závěru, že těhotenství dlužnice a následné čerpání mateřské a rodičovské dovolené nelze chápat jako zaviněné jednání dlužníků. K tomu se dovolávají jiných závěrů obsažených v usnesení Městského soudu v Praze ze dne 11. 2. 2020, v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 8. 2016, v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 5. 2017, a v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 6. 2017.

21. Dovolatelé poukazují na to, že v jimi označených rozhodnutích šlo o oddlužení (jedné) dlužnice, přičemž u společného oddlužení manželů by osvobození od placení zbytku pohledávek mělo být posuzováno ještě přísněji (jelikož zavinění je na straně obou).

22. Dlužníci ve vyjádření navrhují dovolání odmítnout, případně zamítnout. K dovolacím úvahám o možném omezení (odložení) jejich rodičovské role poukazují na to, že smyslem a účelem oddlužení není vrátit věřitelům vše, co jim po právu náleží (jak dokládá i další vývoj tohoto institutu). Smyslem života manželů, ani cílem moderní společnosti, není rezignovat na rodičovství manželů (dlužníků) účastnících se oddlužení jen proto, aby se jejich věřitelům dostalo o několik tisíc korun více. Dlužníci jsou přesvědčeni, že zájem dítěte má přednost před mírou uspokojení věřitelů v oddlužení, zvláště šlo-li jen o to, že věřitelé byli uspokojeni v rozsahu 26 % (namísto 30 %). Jiný názor by vedl k popření sociální funkce oddlužení.

23. V osobní rovině pak dlužníci dodali, že jejich manželství bylo dlouho bezdětné, proto vůbec neuvažovali o přerušení těhotenství (i s ohledem na možná rizika zákroku a věk dlužnice).

III.

Přípustnost dovolání

24. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

25. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV. Důvodnost dovolání

26. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolateli, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

27. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

28. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

29. S přihlédnutím k době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníků spojeného s povolením oddlužení (13. 11. 2014), k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a k článku II (Přechodné ustanovení) zákona č. 230/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, je pro další úvahy Nejvyššího soudu rozhodný výklad insolvenčního zákona ve znění účinném do 31. 5. 2019. Jde o následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 5 (insolvenčního zákona) Zásady insolvenčního řízení

Insolvenční řízení spočívá zejména na těchto zásadách:

a/ insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů;

(...)

§ 394a (insolvenčního zákona) Společný návrh manželů na povolení oddlužení

(1) Manželé, z nichž každý samostatně je osobou oprávněnou podat návrh na povolení oddlužení, mohou tento návrh podat společně. Pro posouzení, zda jde o osoby oprávněné podat společný návrh manželů na povolení oddlužení, je rozhodné, zda jde o manžele ke dni, kdy takový návrh dojde insolvenčnímu soudu.

(2) Společný návrh manželů na povolení oddlužení musí obsahovat výslovné prohlášení obou manželů, že souhlasí s tím, aby všechn jejich majetek byl pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považován za majetek ve společném jmění manželů; podpisy obou manželů u tohoto prohlášení musí být úředně ověřeny.

(3) Manželé, kteří podali společný návrh na povolení oddlužení, mají po dobu trvání insolvenčního řízení postavení nerozlučných společníků a považují se za jednoho dlužníka.

§ 414 (insolvenčního zákona)

(1) Jestliže dlužník splní řádně a včas všechny povinnosti podle schváleného způsobu oddlužení, vydá insolvenční soud usnesení, jímž dlužníka osvobodí od placení pohledávek, zahrnutých do oddlužení, v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny.

(2) Osvobození podle odstavce 1 se vztahuje také na věřitele, k jejichž pohledávkám se v insolvenčním řízení nepřihlíželo, a na věřitele, kteří své pohledávky do insolvenčního řízení nepřihlásili, ač tak měli učinit.

(3) Osvobození podle odstavců 1 a 2 se vztahuje i na ručitele a jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.

(4) Při osvobození dlužníka podle odstavce 1 zůstává zajištěnému věřiteli, který po schválení oddlužení nepožádal o zpeněžení majetku sloužícího k zajištění pohledávky, zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení tohoto majetku; pohledávek, které se v insolvenčním řízení neuspokojují (§ 170), se může takto domáhat jen za dobu od skončení insolvenčního řízení.

§ 415 (insolvenčního zákona)

Je-li hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek nebo je-li hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé při postupu podle § 398 odst. 4, nižší než 50 % nebo nedosahuje-li nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli, může insolvenční soud přesto přiznat dlužníku osvobození od placení pohledávek zahrnutých do oddlužení v rozsahu, ve kterém dosud nebyly uspokojeny. Učiní tak jen na návrh dlužníka a za předpokladu, že dlužník prokáže, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které nezavinil, a zároveň, že částka, kterou tito věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem. Ustanovení § 414 odst. 2 a 3 platí obdobně.

30. Pro právní posouzení věci jsou dále rozhodná následující ustanovení Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), ve znění, jež od 1. 1. 2014 nedoznalo změn:

článek 32 (Listiny)

(1) Rodičovství a rodina jsou pod ochranou zákona. Zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena.

(2) Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající zdravotní podmínky.

(3) Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva.

(4) Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.

(5) Rodiče, kteří pečují o děti, mají právo na pomoc státu.

(6) Podrobnosti stanoví zákon.

§ 3 (o. z.)

(1) Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

(2) Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že

(...)

b/ rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,

(...)

§ 655 (o. z.)

Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.

31. Co do posouzení předpokladů aplikace § 415 insolvenčního zákona Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi ustáleně vychází ze závěrů, jež k této otázce přijal v usnesení ze dne 28. 2. 2013, sen. zn. [29 NSČR 12/2013](#), uveřejněném pod číslem 77/2013 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 77/2013“); usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu. Tam dovedl, že k předpokladům, za nichž insolvenční soud dlužníka osvobodí od placení zbytku jeho dluhů, i když je hodnota plnění, které při splnění oddlužení obdrželi nezajištění věřitelé, nižší než 30 % jejich pohledávek (nebo nedosahuje-li nejnižší hodnotu plnění, na které se tito věřitelé s dlužníkem dohodli), a které musí být splněny kumulativně, patří:

[1] návrh dlužníka,

[2] prokázání toho, že požadované hodnoty plnění nebylo dosaženo v důsledku okolností, které dlužník nezavinil, a

[3] prokázání toho, že částka, kterou věřitelé na uspokojení svých pohledávek dosud obdrželi, není nižší než částka, které by se jim dostalo, kdyby dlužníkův úpadek byl řešen konkursem.

32. K závěrům formulovaným v [R 77/2013](#) se Nejvyšší soud přihlásil např. též v usnesení ze dne 25. 4. 2018, sen. zn. [29 NSČR 218/2016](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura, číslo 7-8, ročníku 2019, pod číslem 83, nebo v usnesení ze dne 30. 1. 2020, sen. zn. [29 NSČR 35/2018](#), uveřejněném pod číslem 112/2020 Sb. rozh. obč.

33. Návrh na osvobození od placení zbytku dluhů dlužníci podali a proti výsledku tzv. „testu konkursem“ (jímž dlužníci podle odvolacího soudu prošli), dovolání nebují, zbývá vypořádat dovoláním otevřenou otázku ve vztahu předpokladu uvedenému v odstavci 31. shora pod bodem [2].

34. Institut společného oddlužení manželů se stal součástí insolvenčního zákona (prostřednictvím ustanovení § 394a se výslovně promítl v textu insolvenčního zákona) s účinností od 1. 1. 2014, po novele insolvenčního zákona provedené zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č.

312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu této novely insolvenčního zákona, který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010 – 2013) jako tisk č. 929/0, k tomu ve své obecné části (v pododdílu 3.2.1 Vyhodnocení specifických dopadů navrhovaných variant) uvádí, že zavedení institutu společného oddlužení manželů (domácnosti) nebo umožnění řešit dlužníkův úpadek oddlužením v případě, že dluh pochází z jeho dřívějšího podnikání, bude mít nepochybně pozitivní sociální dopady na okruh dlužníků – spotřebitelů. Umožní se nový start celým domácnostem, který bude mít nepochybně pozitivní dopad nejen do sféry sociální, ale i sféry psychologické.

35. Jakkoli insolvenční zákon je normou, která na řadě míst formuluje pravidla práva veřejného (byť obsahuje i ustanovení soukromoprávní) zacílení úpravy promítnuté v textu § 394a insolvenčního zákona na manžele (na domácnost manželů) nepochybně sledovalo posílení (podporu) těch ochranných prvků, jež instituci manželství poskytuje (v intencích zásady obsažené v § 3 odst. 2 písm. b/ o. z. ve shodě s právním rámcem vytyčeným článkem 32 Listiny má poskytovat) právo soukromé. Výslovně deklarovaným hlavním účelem manželství přitom je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc (srov. § 655 větu druhou o. z.).

36. Gramatický (jazykový) výklad ustanovení § 415 insolvenčního zákona odpověď na otázku, zda zavinění (nedbalostní či úmyslné), coby psychický vztah jednajícího ke svému jednání, lze vztáhnout i na jednání dlužníků směřující k založení rodiny (k početí a narození dítěte) nedává. Výklad *e ratione legis*, kladoucí důraz na vázanost smyslem a účelem zákona (srov. např. již stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 21. května 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st.-1/96](#), uveřejněné pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu) pak vybízí k závěru, že posílení ochrany instituce manželství (též coby samostatné ekonomické jednotky) zavedením zvláštních pravidel pro společné oddlužení manželů nemůže být vykládáno způsobem, který popře dva ze tří prvků, které tvoří hlavní (zákonem takto deklarovaný) účel manželství (založení rodiny a řádná výchova dětí).

37. Okolnost, že osoby, jimž soud povolil společné oddlužení manželů a následně schválil oddlužení plněním splátkového kalendáře, za trvání manželství (srov. jinak § 394a odst. 3 insolvenčního zákona) v průběhu oddlužení založí rodinu (dojde k početí a k narození dítěte), čímž se sníží (v důsledku poklesu příjmu jednoho z manželů způsobeného čerpáním mateřské dovolené a rodičovské dovolené) požadovaná hodnota plnění pro nezajištěné věřitele, tedy bez zřetele k tomu, zda manželé konali s přímým záměrem založit rodinu, nelze poměřovat kategorií „zavinění“ plynoucí z dikce § 415 insolvenčního zákona. Takový výklad neodporuje ani základním zásadám insolvenčního řízení (včetně zásady vyjádřené ustanovením § 5 písm. a/ insolvenčního zákona).

38. Jiný závěr neplyne ani z usnesení ze dne 31. 8. 2022, sen. zn. [29 NSČR 110/2020](#), v němž Nejvyšší soud při výkladu ustanovení § 418 odst. 1 písm. c/, odst. 2 insolvenčního zákona v témže rozhodném znění uzavřel, že skutečnost, že pokles příjmů tamní dlužnice byl zapříčiněn jejím těhotenstvím a mateřstvím, sama o sobě nevyvrací domněnku, že dlužnice zavinila vznik exekučně vymáhaného peněžitého dluhu po schválení oddlužení po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti.

39. Potřebu pojmenovat v rovině právní v dotčených souvislostech následky činů, které dlužníci – manželé, jimž insolvenční soud povolil společné oddlužení manželů, uskutečňují s úmyslem poškodit své věřitele, Nejvyšší soud neměl, jelikož takový záměr (úmysl) v souvislosti s chováním dlužníků nevyšel v řízení najevo.

40. Tento závěr s sebou nese konečné posouzení podaných dovolání jako neopodstatněných. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).